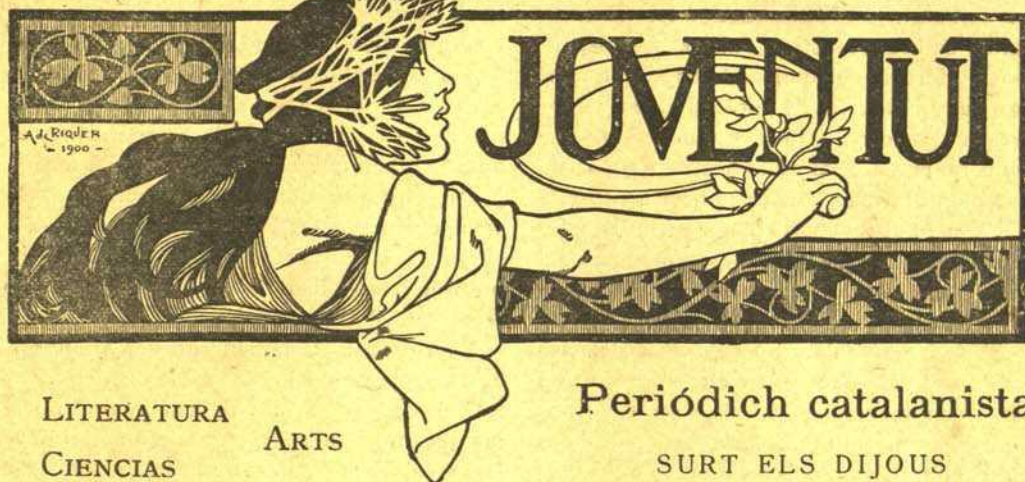

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40

SENSE FOLLETINS. . . 25

SUMARI:

Bizantinisme, per Francisco Pi y Suñer.— De pintura catalana, per Sebastià Junyent.—Cabàs de pobre, per F. Pujulà y Vallès.—Teatres, per Emili Tintorer.—Victor Català, per J. Pin y Soler.—Simbolisme de la Tetralogia wagneriana, per Amali Prim.—Tardor, per Jaume Terri.—Atavisme, per L. Escardot.—Revista de revistes, per X. Viura.—Novas.

FOLLETÍ:

TITELLAS FEBLES, per Frederich Pujulà y Vallès. Plech 14.

NATURA, per John Ruskin, traducció de Cebrià Montoliu. Plech 24.

BIZANTINISME

En tot el món se lluyta incessantment per la vida, pera ferla més ampla, més intensa, més lliure. Anhels de renovació y de ditxa bategan en tots els pobles de la terra, impulsant, com sava feconda, totes las energias y totes las activitats humanas. Y ab aqueix esforços comú, ab aqueixa acció conjunta, entonant un entussiasta himne al treball, a la llibertat, a la justícia, va fent via resolta y decidida la Humanitat entera cap a la ciutat nova, cap a la terra de promissió ahont té

l'ideal humà tota la seva expansió y tot el seu desenrotllo, sense trabas qu'encongeixin l'esperit y sens imposicions qu'anorrehin las energias y las forsas.

Mes hem de reconeixre ab profunda pena que a n'aqueixa acció de la Humanitat hi falta un poble, el nostre poble, hi falta Espanya. No es d'avuy aqueixa deserció de la nostra terra del treball y de l'acció humans. Es ja secular. Ve dels comensaments dels temps moderns, de quan els pobles, guiats pel far lluminós del lliure examen, y alentats per la sagrada llibertat de la consciencia (fonaments un y altra de tots els drets y de totes las llibertats), buscavan en la expansió y en el desenrotllo d'un nou dret, del dret humà, major expansió y major desenrotllo a la personalitat humana que surtia ansiosa de vida de las ombres y de las tristesas de la Edat Mitjana.

No varem nosaltres seguir tal moviment, ans al contrari, ab totes las nostras forsas ens hi oposarem, y ab una tenacitat digna de mellor causa varem vessar a doll la nostra sanch per diferentas encontradas d'Europa, quedant marcats desd'allavoras per la Historia ab el sagell ignominiós de fanàtics y d'intolerants.

Y aixis varem plantarnos en el sigle XVII, del que no hem lograt surtirne, malgrat que

la forsa expansiva del progrés, contra la nostra voluntat, ens hagi obligat á fer via endavant y'ns hagi revestit y adornat ab institucions y formas dels pobles moderns, que'ns han dat apariencias de poble civilisat y progressiu. Aqueixas formas y aqueixas institucions no han arrelat en la nostra ánima, no han pogut formar part de la nostra substancia, y si en altres punts han sigut útils y fecundas pera l'avens y han sigut fonament del dret y garantia de la llibertat, aquí han resultat completament estérils. El mateix parlamentarisme, qu'ab tots els seus defectes no's pot desconeixe qu'en altres païssos ha estat una barrera contra la tirania y lloch hont s'han discutit totes las qüestions fondas qu'en el transcurs dels temps han agitat els pobles, s'ha convertit aquí en un joch malabar de paraulas, hont han triomfat sempre é imposat las sevas opinions y'l seu criteri els qu'han possehit més recursos oratoris, que no sempre han sigut els més útils y'ls que tenian més rahó.

Per aixó han sigut xorcas á Espanya las institucions novas y progressivas. Y si alguna vegada han demostrat la seva desconsoladora infeconditat, may com en els temps actuals, en qu'es verament aclaparadora, de tal manera qu'ab ellas son absolutament irremediables totes las desventuras y totes las miserias y totes las desditxas que sobre la nació pesan.

Es tal l'estat de buydor en totes las manifestacions de la vida y en tots els elements de la nacionalitat, que á ningü preocupan las fondas qüestions que portan revolta la Humanitat. Aqueix estat d'inconsciencia'l pateix tothóm apart raras excepcions, y lo mateix se troba á dalt, entre'ls que disposan de la fortuna y del poder públichs y entre'ls que poden gosar del benefici de la educació, qu'entre'ls de baix, entre las victimas de la incultura, de las opresions del poder y de las injusticias socials. Y no solament els organismes governamentals abandonan l'estudi de las questions qu'avuy están per tot en debat, desde la del regim local, cada dia per tot més imperiosa, á la social, cada dia també més imperiosa, sinó que fins els que's titulan radicals y enemichs del regim actual y s'assentan en el Congrés dels Diputats, consumeixen sa vida en las mateixas

buydors y en la mateixa inconsciencia; y en lloch de discorre en el si de l'anomenada Representació Nacional sobre assumptos tan serios y perillosos com el del problema agrari d'Andalusia, per exemple, s'entretenen en posar en ridicul als ministres per si anavan á peu quan el viatge de don Alfons ó per si portavan una guerrera vella, cosas, com se veu, transcendentalissimas y á propósit pera resoldre aquell problema conforme ho exigeixen la justicia y'l dret á la vida que tenen tots els homes de la terra.

Y l'estat del Parlament es una gráfica y exacta representació del estat nacional. En tots els ordres de la vida nacional priman las qüestions mesquinas y verament ridiculas, y sols per petitesas y per futilitats de tota mena se mouhen tots els organismes que la vida nacional integran. Res gran enlayra'ls cors ni expansiona'l pensament, de tal manera que's troba avuy Espanya en situació parescuda á la del Baix Imperi, quan en els llindars de la Edat Moderna (que portava en son si tan grans y transformadoras qüestions) y ab els turchs colpejant furiosament á sas portas, s'entretenian els ciutadans en discussions ridiculas, en veras *logomaquias*, que cap finalitat tenian pera l'avens y pera la seguritat de la nació.

Si'ls fets se repeteixen en la Historia, si causas semblants determinan efectes semblants, donat el nostre bizantinisme, ¿haurá arribat pera Espanya una hora trista é ignominiosa com aquella del Baix Imperi? Els temps actuals son de vida, es á dir, son de llibertat y d'avens. Tinguemho present sempre, com á guia de nostras accions y per norma de nostra vida. Y tinguem present també que sols poden aspirar al respecte dels altres pobles els que viuhen una vida forta é intensa, animada pel treball, garantida pel dret y magnificada per la llibertat.

FRANCISCO PI Y SUÑER.

DE PINTURA CATALANA

Quin sigle! el sigle *xvi*! May s'havia vist tal floreixement en l'art de la pintura. Se conreuhaven naturalment altrats arts, l'arquitectura ja comensava a decaure, mes la pintura estava en son apogeu, y bé pot afirmar-se que cap més sigle ha vist després el nombre d'artistas qu'ell vegé y l'esplet d'obras mestras que aqueixos artistas produhiren. Els temps eran de viva renovació, y del decandiment d'un art vell que no moria, sinó que's transformava en un art nou qu'anava a naixer, ne brollava l'espetch lluminós d'un gran art que tenia sa forsa en la frescor de la joventut y sa poesia en la sensibilitat de la vellesa; hi havia en ell quelcóm de la sinceritat del nin, de la forsa del home y del decandiment del vell.

Al descendir la pintura de la cúpula de mosaichs al mur y d'aquest al retaule, y al pujar de la miniatura del missal fins al altar, dava un pas cap a sa independència afortunadament encara no arribada; se sentia ja ab prou valor pera gallejar y pendre tanta importancia com l'arquitectura y la esculptura. Tot contribuïa a son major desenrotllo: el sentiment cristià ab son misticisme devia tindre predilecció per la menys material de las arts plásticas. Els monastirs foren nius de monjos artistas, però ben prompte saltà l'art la paret del convent, y ls laïchs conreuharen la pintura conduhintla ab més llibertat cap a un gran moviment. Els municipis de las ciutats naixentas y de las velles, desde últims del sigle *xi* havian anat conquistant furs y privilegis que las feyan devenir prósperas apoyadas pel poder reyal contra la noblesa, y als sigles *xiv* y *xv* gosaren de períodes d'esplendor, y las catedrals superbas, y las casas comunals, y las capellas de las diverses corporacions y gremis, y las llotjas de mar competian en riquesa y sumptuositat ab els palaus reys y ab els castells dels nobles. El sentit artístich de la Edat Mitja, tan propi, tan característich y tan sencer, ho impregnava tot, y bé pot afirmar-se que cada mestre y cada fadri de las diverses industries conreuhadas, era un verdader artista sens esforsarshi. Y que no'm diguin qu'en aquell temps se treballava ab patró, porque sempre en tot lo

qu'he vist d'aquell estil, ferros ó vidres, robas ó mobles, retaules ó iglesias, sempre hi he trobat quelcóm d'imprevist, quelcóm de inèdit dintre l'ambient general de l'època. L'art se respirava en l'atmósfera, y dada la constitució política de la major part de las terras d'Europa, dividida en petits estats ó repúblicas, l'art havia d'ésser per forsa local; l'esperit del temps era individualista, y d'aquí aquesta maravellosa varietat en la producció artística. Encara no havia vingut el Renaixement ab sas corrents nivelladoras, resucitant l'esperit centralista del malehit y corromput imperi romà, que desd'alashoras ha empestat la vida política d'Europa.

Aixis veyém que a Italia, qu'encara que portant sempre latent el germen de l'antiguitat, està ben impregnada del esperit cristià y dividida en petites repúblicas, l'art local pren una embranzida vigorosa. Siena y Florencia ahont Duccio y Cimabué fundan l'art italià, Perugia, Pisa, Verona, Milán y Venecia, dintre del sagell inevitable del temps tenen son art ben diferenciat, ben seu; y encara més: dintre cada ciutat, cada artista té quelcóm heretat del seu mestre y quelcóm de personal; ha après, però ha evolucionat empés pels vents de renovació. Aixis mateix succeheix al Nort, a Bruges y Colonia, ahont fundan l'art purament gòtich Hubert y Joan Eyck y Guillém d'Herle y Esteve Lochner, y ahont Gant, Anvers y Bruselas, Praga, Munster, Nuremberg, Augsburg, tenen sas tendencias locals, si bé més homogenias que las de mateix temps a Italia, prou diverses pera que al veure un'obra's pugui coneixe sa patria y son autor, el que la major part de vegadas no hi deixava més firma que'l rastre de sa personalitat.

Lo mateix succehia y tenia de succehir a Catalunya. Nostre estil local està ben determinat, y ningú que's preciahi d'intelligent confondrà una pintura catalana ab una del Nort ó d'Italia; y ab tot no volém parlar d'escola catalana porque creyém qu'en aquell temps encara no's pot aplicar ab propietat el nom d'escola. Aquest mot té sa vera aplicació a Italia a fi del sigle *xv* y durant tot el *xvi*, quan ja ls pintors eran grans artistas, y fundavan escolas y tenian imitadors servils, y duyan ja en aquest fet d'exagerada

veneració al gran mestre, el corch de la decadència.

Pera comprendre y apreciar als sincers artistes del segle xv, ens hem de fer càrrech de sa manera d'ésser y de lo que representavan dintre aquella societat. Eran mestres pintors y dauradors, y no's diferenciavan gran cosa (sobre tot aquí) dels que practicavan altres oficis; tenian obrador ahont patriarcalment treballavan ab sos fadrins y aprenents, si fa no fa com els escultors de sants d'ara. *Endrapavan y enguixavan* las taulas, dauravan á full d'or batut ó á *colradura*, molian sos colors y'ls lligavan ab tremp de rovell d'ou, ó ab cola de pergami barrejat á voltas ab l'ou, ó bé ab llet de figuera, y obtenian ab aquests y altres tremps una fixesa y un vigor en els colors que desafian l'acció destruidora del temps. En cambi'l procediment era dificilissim de factura, y havian d'anar superposant capas de color y modelant ab ratlletas. No's creyan ésser ni més ni menys que'ls altres mortals, eran artistes sense *panache* y sense gloriola, puig rarament figura son nom en sa obra, y firmavan contractes ab els gremis ó corporacions, abadias ó municipis, després de regatejar el preu y estipular precisament las condicions. Els preus á que's pagavan las obras no eran molt elevats (encara qu'hem de tenir en compte'l major valor del diner avans del descobriment d'América) aquí á Catalunya, però no devia anar tan malament l'ofici quan tants s'hi dedicavan, fins al punt de que (segons en Puigari) durant el sigles xiii y xiv s'exportavan retaules als estats vehins, y durant els xiv y xv se té noticia de que treballavan á Catalunya un pintor saragossá, un cordobés, un de Siena, un de Navarra y varis alemanys.

Una circumstancia digna d'atenció es la diferencia de temps ab que'ls pobles artistes d'Europa senten la forta influencia del renaixement de l'antiguitat. Mentres Florencia (1) es la capdevantera del renaixement, á Siena, á Milán, á Verona, á Perugia, á Venecia encara están de ple dins de las antigas prácticas; á Flandes no hi penetra la influencia llatina fins á Quinti Mateys (1460-1530) y Joan Mabúhse (1470-1532). A Catalunya,

Rosselló y Valencia, malgrat certa influencia italiana, continúa la tradició gòtica fins al primer ters del segle xvi.

Aquest retrás, junt ab la gran ornamentatitat que's va dant als retaules, que van prenent més grans proporcions á mida qu'avansa la quinzena centuria y passen dels puntillats y gaufrats d'or dels campers primitius als richs esgrafiats de las robas, als relleus y estofats més sumptuosos, ja dona un caràcter á nostra pintura. Els estrangers que s'estableixen aquí s'adaptan á las condicions de las comandas y al gust del país, á la vegada que empeltan á la nostra pintura quelcóm de lo qu'ells saben; y d'aquí'n neix una barréja del caràcter hierátich que donan els daurats ab una certa perfecció de formas y recursos de pintura y colorit que'm sembla ben propia del art catalá. Quan ja de tot arreu ha desaparegut l'or de las pinturas, aquí brilla ab tot son esclat. Mentres á Italia ja pintan Lleonart, Miquel Angel y Rafael, y á Alemanyia Holbein y Durer, aquí encara pintem retaules.

Además del citat, existeixen altres caràcters difícils de reduhir á un ordenat anàlisis, perque en moltes obras de l'actual Exposició d'Art Antich s'hi notan rastres forasters y cosas propias que's fonen ab agradable armonia y donan una sensació d'agredols simpática ó no segons els cassos.

En els assumptos ja hi trobem quelcóm de propi. Generalisant molt al engrós, podriam dir que al Nort tenen predilecció per pintar la passió de Crist, á Italia per pintar *Madonnas*, y aquí vidas y martiris de Sants. Cada poble, cada iglesia, cada gremi, tenian (com tenen ara) sos sants patrons, als que no's des-cuydavan may de dedicar un retaule á compar-timents, ahont la vida del sant se desenrotllava.

Y en lo que sobressurtian els artistes catalans era en pintar els rostres innobles, bestials dels sayons y butxins, plens de caràcter y contrastant ab la expressió beatífica del sant martiritzat. Els àngels, dimonis y animetas desempenyan també un paper importantissim, y son ben diferents dels alemanys.

SEBASTIÀ JUNYENT.

(1) Massolino y Massaccio (1423).

(Seguirá)

CABÁS DE POBRE

Determinisme.

Quan vegis las dauradas fullas encatifar els caminals; quan vegis la terra enmantellarse de blanca neu, no ploris pas. ¿Cóm ho fariam per arribar á la Primavera, sense passar per la Tardor y l'Hivern?

Observa.

Quan vegis el mar tornarse vert com una esmeragda, roig com un clavell ó blau com l'infinit, no't creguis pas qu'es ell qui cambia: guáytat els núvols que't passen sobre'l cap.

Desprecia.

Guayta'l combat ferotje que las onadas entaulan contra las rocas, y aprén d'aquestas á ésser ferm é incommovible al atach que las passions dels homes entaularán contra la teva personalitat. Després del temporal, las rocas tornan á surtir á flor d'aygua; han suert un desgast infinitesimal, però están més netas y lluhentas.

Fixemnos y no com el mussol.

Cada dia, quan veus el Sol surtir de darrera la ratlla del horitzó, ja fa estona que'l tens devant dels ulls. Aixís la veritat tots els homes no la veuen sinó molt després que un altre home'ls hi ha posat al devant.

Fem nosa.

Res m'ha donat una idea de la vida que m'hagi impresionat tant, com veure ploure en el mar.

Adquirim *forma* y vivim; se'ns veu, se'ns palpa, se'ns sent. No som sinó un *núvol* de materia. Morim y *plouhém* sobre la terra. El núvol ha desaparegut, y es precisament allavors quan surt el sol... pera'ls altres.

Silenci.

Terra endintre y mar endins he observat que'ls que s'odian, com més publicitat donan á llurs odís, més ditxosos son; y als que s'estiman els he vist silenciosos cercar els recons pera isolarse.

Feblesa.

Las bassas d'aygua verda son corprenedoras els capvespres. En son fons pastós reflexan fredament la llum que's cola al travers

del fullám dels arbres vehins. Engolan ab golafreria la silueta dels taronjers, però sembla pláurelshi més la dels xiprers per ésser més tristos. Se comprén que s'hi hagin negat forsas criaturas. Las bassas d'aygua verda son misteriosas, y'l misteri atrau; las ánimas dels infants son senzillas, y lo senzill se deixa atraure.

Sistemas.

I.—¿Qué ho fa que tu ets el qu'heus més peixos?

—Perque soch qui vora mar hi passa més horas.

II.—¿Qué ho fa que tu ets el qu'heus més peixos?

—Perque soch el que mellor esco.

Humanitat.

Quántas vegadas la vegeren navegar els POCHS qu'anavan á veure surtir las barcas! Va enfonsarse un jorn, y allavors TOTHOM ne feu esment.

Aixís, quan cau, TOTHOM sab qu'existia una dona.

TEATRES

ON NE BADINE PAS AVEC L'AMOUR.—LE MARQUIS DE PRIOLA.

Per primera vegada, verdaders primers actors de la Comedia Francesa s'han dignat fernos una visita.

Mlle. Bartet y Mr. Le Bargy, dos *sociétaires*, han actuat en el Teatre Principal donantnos com á plats forts dugas obras de género ben distint, com si volguessin mostrarnos tota la extensió del seu talent artístich: un'obra casi bé clàssica d'en Muset, y un'altra que podriam calificar de modernista, en el millor sentit de la paraula, d'en Lavedan.

Més ens hagueram estimat, ja que tenian empenyo en servirnos un'obra clàssica, que s'haguessin decidit per alguna de las d'en Molière, que forman part del repertori de la Comedia Francesa. Y no es que creguém que l'Alfret de Muset sigui un dramaturch vulgar. El gran poeta que lográ competir ab Victor Hugo si no per sa profunditat y am-

plitut de concepció, per sa fantasia esplèndida, per son sentiment y per la correcció y harmonia d'estil, fou també un notable autor dramàtic; però com a tal no'ns convens com ens convens el poeta.

Se nota en sas obras dramàtiques un cert encarcament y alhora uns descuyts tals en sa construcció, que si no fos per la fina poesia y delicadesa de forma qu'en totas ellas campejan, no podriam perdonarli una pila de defectes qu'en el teatre son capitals.

On ne badine pas avec l'amour n'es una bona proba. Els diferents tipos que l'autor ens presenta, si poèticament son hermosos y delicats, psicològicament ens semblan falsos, borrosos y convencionals. Alguns d'ells com el Baró, Dame Pluche, Maître Blazius y Maître Bridaine, tocan molt sovint en la caricatura, y si bé l'intent satíric del autor—molt conforme ab l'esperit de l'època,—justifica en gran part tals exageracions, no hi há dubte qu'ellas—sobre tot avuy, en que altràs costums y altres defectes han succehit als que caracterisaren aquells temps—acaban per aburrirnos, careixent com careixen tots aquests personatjes d'una personalitat verament humana. Fins els mateixos Perdican, Camille y Rosette, entre'ls quals se desenrotlla el drama, els trobém bon xich artificiosos. Cert es que la hermosa Camille, educada en un convent entre pregaries y decepcions, entre sermons y llàgrimes, ens representa un'ànima contorbada qu'entrará á la vida ab recel y desilusió; cert es que la innocent Rosette se'ns presenta com la encarnació del amor pur, desinteretat y respectuós, amor que mata; cert es qu'en Perdican hi descobrim un model de cavallers, romàntich sense falsos idealismes, sentimental sense puerilitats; mes si tot aixó es cert, també ho es que tots ells se comportan en el desenrotll del drama ab una falta de veritat y fins d'harmonia ab si mateixos y ab la situació en que's troban, que no logran conmutar may. A lo que hi contribueix en gran manera lo sobtat de las tranzicions escénicas y la puerilitat de recursos que l'autor emplea per'arrodonar l'acció. Tot lo qual no vol dir que no trobém en l'obra escenas ben suggestives. Ne son bon exemple la gran escena del segón acte entre Perdican y Camille, de gran vigor dramàtic, y l'altra entre Perdican y Rosette, d'una tendresa y sentiment exquisits.

Contrastant ab *On ne badine pas avec l'amour*, *Le Marquis de Priola* d'en Lavedan es un'obra psicològica. Al sentimentalisme de aquella s'hi oposan las passions nús d'aquesta; á la excessiva sobrietat de la primera, que fa que'ns mirém ab indiferència l'acció dramàtica, s'hi oposa un estudi minuciós de tipos y costums que'ns obliga á interessarnos per personatjes qu'en definitiva no'ns pre-

sentan pas un conflicte excepcional. Puig qu'en el fons *Le Marquis de Priola*, si l'hem d'estudiar segons els motllos fets, no es pas un drama; en tot cas el drama sols apunta, y encara es d'una gran vulgaritat. Al final del segón acte, al caure'l teló, descobrim que la mare d'en Pierre Morain, el protegit del marquès, havia sigut la seva amantsada, y fins al acabament del tercer no'ns enterém de que aquell era fill d'aqueixos amors clandestins.

Tot aixó dit en tres escenas, las més fluixas de l'obra. Ab la particularitat de que'l protagonista d'aquest petit drama que no arriba á interessarnos, es també'l tipo més fals y pitjor dibuixat per l'autor. Suprimint tot aixó, *Le Marquis de Priola* guanyaria molt. ¿Que no hi hauria acció? ¿Que hi trobaríem á faltar las tres clàssicas unitats? ¿Y qué? Sempre resultaria un'obra interessant, revolucionaria en art si's vol, però interessant. Y la mellor proba está en que, mal cosida ab aquell petit drama, millor dit, á pesar de aquell petit drama, l'obra es eminentment teatral.

Le Marquis de Priola, més que un drama es un tipo, més que un tipo es un món, un món petit: el petit món de la gent de bé parisenca.

S'ha dit que *Le Marquis de Priola* era'l *Tenorio* modern.

L'homme à femmes y *El Burlador de mujeres* podriem—diuen—donarsela má. Si, però ab una diferencia—diferencia essencial:—ab la diferencia de que'l primer es un sér real de vida intensa, y'l segón un sér fantàstich de vida llegendaria. Per'xó aquest dona origen á un drama immoral y aquell á un'obra eminentment moralisadora. No tractarém de demostrarho aixó, perquè'ns portaria massa lluny. De tots modos, per lo qu'hem dit del primer y pel lleuger anàlisis que'ns proposem fer del segón, no será difícil deduir-ne tal conseqüència.

Hem dit que no hi havia drama; sols hi há un tipo, el marquès, que compendia totas las aspiracions, tota la set de plahers, tot l'egoisme y tot l'escepticisme de la meytat mascle del gran món parisench qu'ab la més refinada hipocresia abusa, explota y domina á l'altra meytat. La galanteria—inclosa la francesa—no significa més que una transformació dels antichs procediments. La servitut de la dona, filla de sa inferioritat intelectual, subsisteix com sempre. Mes deixém aixó de banda.

El marquès de Priola—ell mateix ens ho diu—es el descendent d'una familia ilustre; la seva sanch blava s'ha trobat, desde temps immemorials, barrejada ab els grans crims y'ls grans escàndols; de generació en generació'ls titulars han fet honor á la firma, y si en procediments han variat, en el fons son

lema ha sigut sempre'l mateix: *audaces fortuna jubat*. Avans s'empleava la forsa, avuy se emplea l'astucia, però ls resultats son iguals. L'antic marquès feudal tenia'ls drets de viduas, hisendas y honras: el marquès de Priola, ab certas limitacions — també alashoras n'hi havian, — conserva encara'ls mateixos drets; especialment l'ultim. Avans eran garantits per las lleys, avuy son consentits per las costums.

Y aquestas costums, característiques d'un estament social que també sembla l'última degeneració d'aquella aristocràcia feudal en que'ls ascendents del noble marquès tan dignament hi figuraren, son las que'ns reflecta l'autor brutalment, però ab veritat. El quadre que'ns ne fa'l mateix marquès es tan gràfic, que no resistim al desitj de copiarlo:

PRIOLA.—... ¿La vida? Ah! ah! M'ha donat tot lo que he volgut! M'ho ha donat tot!..

MORAIN.—Menys l'amor! Envers ell heu corregut en va: no l'heu trobat may.

PRIOLA.—Perque no existeix!

MORAIN.—Perque sols l'heu buscat en els bordells del plaier!

PRIOLA.—Per lo menys he sigut estimat, jo... com ja-may ho serás tu; jo he sigut adorat.

MORAIN.—Malehit!

PRIOLA.—Jo m'he cremat... Jo m'he consumit!... No anyoro res! Hauré passat per la terra fent tot allò que's pot fer de més bell!

MORAIN.—¿Y es?

PRIOLA.—Fent ruinas.

MORAIN.—Vos mateix ne seréu una, demà.

PRIOLA.—Y com que jo no he pogut may estimar... al menys os faré veure com he sabut odiar! Fins á mon ultim badall escoltaréu mas blasèmias! Y no me'n aniré sens escupir á la cara d'aquest món abjecte, hipócrita y groller, que no m'ha sabut comprendre el menyspreu que m'inspiran sas lleys iniquas, sa falsa moral, sas religions, tan buydas las unas com las altrás, ab sas promesas d'un no res, ó la estúpida rifa dels seus paradisos y dels seus inferns.

Aquest es el tipo y aquesta es la societat qu'en Lavedan retrata. D'un món podrit sols el cinich n'es rey. El cor no serveix de res pera conquerir las donas. «Engányalas—diu en Priola á son fill,—trepitjalas y desconfia d'ellas, sobre tot de las que's diuhen honradas. Son las pitjors... Solteras, casadas, viudas, totas son iguals, totas son pera tu, totas son de tots...»

Sols se necessita, pera triomfar, cinisme y audacia, y aqueixas dugas qualitats que posseheix el marquès en grau maxim, son las que li donan la superioritat y la victoria. Si'l marquès es irresistible, es perque fa valer sa superioritat; si es adorat, es perque desprecia.

¿Y la moral? se'ns dirá. Fàcilment la trobarem. La mateixa dona que troba en el Tenorio'l tipo del seductor ideal, protesta

indignada devant del marquès de Priola (1). ¿Per què una tal diferencia entre'ls dos Tenorios igualment cinichs y d'una audacia igual? Perque aquell seduheix afalagant y mentint, y aquest humilia y cantant las veritats. Conclusió: si aquell es immoral perque fa simpàtic un tipo repugnant, aquest es moral perque'l mateix tipo resulta antipàtic. Y no hi há pas cap dubte que més sanitos efecte produhirá en qualsevol espectadora un'obra que li mostra al nu lo que hi há darrera un seductor pretensió, que la que li falsifica'l tipo; y més bona lliçó podrà treuren del drama d'en Lavedan que li mostra sens embuts el secret de sa inferioritat devant d'un home cinich, que no de la fantàstica llegenda d'en Zorrilla, que casi bé li dona á entendre qu'ella, la dona, es un àngel sens alas.

En fi, *Le Marquis de Priola* está dialogat ab aquell garbo, sobrietat y fina intenció que fan d'en Lavedan un dels escriptors francesos més sugestius é interessants; y si bé es veritat que com autor dramàtic no fa gala d'una gran concepció, just es confessar que sab construhir escenas y lligarlas ab un art ben exquisit.

Ademés d'aquestas dugas obras, representaren la Bartet y en Le Bary *L'Étincelle* d'en Pailleron, comedia en un acte delicadissima de que parlarem no fa gayre temps, y un'altra comedia en un acte d'en Dumas (fill) titulada *Une visite de nocces*, tan convencional y falsa com las pitjors del celebrat autor del *Demi-monde*.

La primera impresió que rebém al veure en escena á Mlle. Bartet y Mr. Le Bary, es de sorpresa. Cap dels actors qu'hem vist, ni espanyols, ni italians, se presenta ab una tal distinció, ab una tal elegancia. Trajos d'època ó trajos de societat els hi cauhen justos, y'l bon gust, senzill y refinat alhora, presideix sa indumentaria d'escrupulosa propietat. La mateixa distinció y elegancia trobém en sos moviments, may violents, en son accionat, sempre expressiu. Tant ell com ella posseheixen una hermosa veu y articulan ab gran netaat, especialment Mlle. Bartet, qu'ab menys facultats que Mr. Le Bary, ens atrau ab sa dicció armónica. Aixó si, tots dos diuhen ab afectació, sobre tot en situacions dramàtiques, y á nosaltres, que no hi estém acostumats com els francesos, ens molestan extraordinariament aquella mena de calderons ab que rematan determinats períodes ó frases á que volen dar forsa. De tant en tant, com si fos el ritme monoton d'una cantarella quin compás portan ells interiorment, una especie de lladruchs surten del fons de sas gorjas ge-

(1) A París, quan va estrenarse aquest drama, va estar á punt de fracassar. Tant se va sentir ferida en sa dignitat «la més bella meytat del género humá».

neralment tan cadenciosas; y aqueixos lladruchs, repetintse molt sovint quan la situació es francament dramàtica, acaban per obsessionarnos, destruint tot l'efecte de sa correcta dicció. No obstant, hem de confessar qu'entre tots els actors francesos que fins ara hem vist, aquests dos, y especialment Mlle. Bartet, son ben discrets baix aquest punt de vista.

En quant a la interpretació que donan als diferents personatjes, hi há molt que dir. Ens agradan tots dos molt, els aplaudim de bona fe; però no'ns entusiasman may. Y es que son artistes de composició. Tant ell com ella, potser més ella qu'ell, crean un *rôle*, però no senten un tipo, interpretan un'obra, mes no's preocupan de sa transcendència. Ells donan tota la intenció necessaria a la més petita frase, subratllan, ja ab inflexions de veu, ja ab detalls d'expressió plàstica, els conceptes més insignificants, y saben treure un partit admirable dels elements més secundaris pera que'l personatge qu'encarnan tingui sempre relleu. Com a bons deixebles de conservatori qu'han triomfat en públich concurs, l'estudi minuciós y detallat del respectiu paper es lo que primerament els preocupa, y cada coma que hi troban de més, ó cada admiració de menys, es objecte pera ells de serias meditacions. Lo qual fa que casi bé sempre, ab tot y dir correctament, a voltas admirablement, totes ó la majoria de las escenas d'un'obra, en conjunt, no'ns donan la impressió d'un tipo rodó y definit. Per exemple Mlle. Bartet, en *On ne badine pas avec l'amour*, ens fa la primera escena perfectament: sembla una santa; després ens fa la gran escena del segón acte, també perfectament: sembla una dona; y per fi'ns fa la escena final bé, segons el seu modo d'interpretarla: sembla una esperitada. Donchs bé: el tipo complexe d'aquella Camille que no té res de santa, que té molt de dona y que dificilment arribará may a *esperitarse*, no'ns el dona Mlle. Bartet. Y es que'l tipo no'l sent, tot y sabentse a la perfecció las diferents escenas. Y lo mateix passa ab Mr. Le Bargy en *Le Marquis de Priola*. Res més primorós, res més refinadament artistich que'l treball dels dos actors de la Comedia Francesa en la hermosa escena del segón acte. Gracia, distinció, finura, intenció, sobrietat, etc..., apurariam els adjectius laudatoris y'ns quedariam curts. Però concretantnos a Le Bargy, el trobarem tot seguit en un'altra escena, la escena ab son fill que, feta també admirablement, ens desorienta; perque un home com el Marqués qu'arriba a dir: «Jo tinch descomptada y no m'espanta la mort, jo fins tinch descomptat un atach d'ataxia ó parálisis», un home qu'arriba a dir tranquilament aixó, no pot ni deu exaltarse tant com ho fa en Le Bargy. Potser si

l'actor s'hagués penetrat més del fons del personatge, no donaria a determinadas frases una interpretació tan violenta.

No podém exténdrens com voldriam estudiant a n'aquests dos actors que contrastan visiblement no ja ab els nostres—pobrets!—sinó ab els italians de talla. Seria curiós un paralel entre aquests y aquells. Però com qu'avuy no podém ferlo, concretarnos a dir que, a pesar de las observacions anteriors, La Bartet y en Le Bargy son dos actors notabilissims que's prenen l'art en serio y qu'en determinats moments arriban, ja que no a conmoureus, a impresionarnos fonsament. Citém entre altrás la escena del segón acte de *Le Marquis de Priola* y *L'Étincelle* d'en Pailleron, que un y altre interpretan admirablement; un'altra escena del tercer acte de la mateixa obra entre'l Marqués y Mme. de Savières, en la qu'en Le Bargy també està superior, y en fi, la gran escena del segón acte de *On ne badine pas avec l'amour*, a que'ns hem referit més amunt, que interpretaren maravellosament tots dos.

Entre'ls demés actors sols mereix citar-se Mlle. Ninove, de qui ja haviam parlat un'altra temporada. Dels demés poch de bo podriam dir-ne.

Tant en un'obra com en l'altra hi notarem bastantas retalladas que dificilment podriam justificarse. En la d'en Lavedan s'ha suprimit un personatge importantissim, y tant en aquesta com en la d'en Muset s'ha prescindit de determinats conceptes que sens dubte ofenen las orelles excessivament puritanas del senyors de la Comedia Francesa.

Dels demés teatres, si bé s'han estrenat molts obras, especialment a la Gran Via, no val la pena de parlarne ab detenció. Enumeremlas: *Il Carnavale di Torino*, farsa grollera pera benefici d'en Sainati, *Catenaccio*, *La Marchesa Veauaggi*, *Due Blasoni*, *Il Turchino* y *La Mosca*, totes ellas *vaudevilles* del género escabrós, adaptats al italiá ab molta llibertat é interpretats per la companyia de la Iggias ab més llibertat encara. D'art verader, zero.

Al Principal sols ens han donat *Las vecinas*, comedia en un acte de don Carles Miralles, qu'artisticament tampoch ofereix res de particular.

VÍCTOR CATALÁ

«DRAMAS RURALS»

Imprenta del Avens (ortografia usual).

Un dia d'eixos estius passats, devallant de Sant Pere de Roda, anarem a reposar a casa d'uns amichs que vivian en un portet del golf de Rosas... y tot parlant de coses y altres «aqueixa tarda,—'ns digué'l nostre am—» fitrió tot dinant,—li faré coneixe una per—» sona que l'interessará. Es molt instruhida, » pinta tota mena de quadros, escriu tota me—» na de coses. Vosté li donará'l seu parer so—» bre'ls seus treballs, parlarán de...etc., etc.»

—Ab molt de gust— vaig respondre, agra— hint la intenció obsequiosa que'l propòsit inclohia; però lo que son las cosas! La entrevista no s'efectuá perque... contrit ho confesso... tement lo que'ls italians ne diu— hen una *seccatura*, me vaig entretenir y vaig fer tart.

Quin greu me sab ara d'haver tingut aquella por ridícula, perque, segons sembla, la persona que no vaig veure resulta ser l'autor de *Dramas rurals*.

Si'ls informes que uns y altres me donan son segurs, demano a Victor Catalá que'm perdoni lo meu *peu d'empressement* d'aquella tarda, y llegit son llibre, vista sa gran competencia en materias psicológicas, fins espero me farà la gentilesa d'un somriure amistós al perdonarme; considerant que si vaig retardarme fent complicada partida d'escachs al cassino del seu poble, fou per la temensa, molt verosimil llavors, d'haver de dialogar ab persona que m'era absolutament desconeguda sobre materias tan delicadas, tan íntimas, com las que'l meu amich havia apuntat en son programa.

Repeteixo encara que ma recansa es molt sincera d'haver fallit la ocasió d'enrahonar ab qui, per més modestia que son exterior reveli, per més insignificancia qu'en sas paraulas parladas vulla posar, ha de trahirse per força als ulls d'un interlocutor que no sia sort ó cego.

Peró qué hi farém! Aixís transcorre la vida: desitjos que no's poden satisfer, plers que per causas fortuitas deixém escapar! Tot barrejat, tot confós: recorts de coses punyentas, ab recansas de joyas fallidas.

Encara que, en eixa ocasió, ¿qui sab? Per lo qu'ara vull dir del autor dels *Dramas rurals*, potser valgué més que no'ns coneguessim. Lo meu dictat será menys influhit per simpatias ó antipatias personals.

Entro, donchs, en materia, y sense cap més preàmbul asseguro que Victor Catalá es un escriptor de primer ordre, un autor que dignifica'l nostre idioma, qu'enlayrará'l bon nom de la nostra patria.

Pochs escriptors han escrit la nostra llengua ab més abundancia quan lo discurs ho demana, ab més tràgich laconisme quan lo discurs ho exigeix.

Y si en la nostra terra, tan poch amiga d'alabansas en vida, se troba algú que no sia del meu parer, ab cortesia li prego vulla tornar a llegir lo llibre... repassi no més *Lo Pastor*, *Ombres*, *En Met de las Concas*, y confessará per força que'l meu elogi es justicia estricta. Si essent de complexió ferrenya lo crítich meticulós y d'esperit apocat vol de totas passadas trobar taras, se li permet objectar qu'en tal indret ó tal altre la manera de pensar ó d'escriure de Victor Catalá potser no sia del tot conforme a certs cànons, però responém qu'a una persona de la força demostrada desde las primeras planas de *Dramas rurals* no se li citan cànons ni pautas de mestre. Lo mestre es ell.

En una mena de prólech que precedeix als *Dramas* diu l'autor «que potser algún dia » llevantse las sandalias fetas a tranzitar per » terras ressecas... potser escriga un altre » llibre més bonich que *Dramas rurals*, un » llibre gay...» (Son sas paraulas.)

Y dihém nosaltres que'l llibre que torni a publicar lo Victor Catalá podrà ser gay, y ben de veras ho desitjém, perque en resüm, la vida sense gaudi es mort prematura; però més bonich com obra d'art que'ls seus *Dramas rurals*, més hermós estéticament considerat, ho creyém difícil.

Vingan no obstant, vingan altrás creacions de qui d'una manera tan esclatant penetra en lo camp clos dels qui pensan y saben; vingan aviat, y si la paleta qu'ha de servir pera pintar «aquells marquesets y reynas, » aquells boscos endormiscats, aquells pahis— » sos de vano» (paraulas del prólech), que segons diu l'autor, porta de cap; resulta una paleta tan abundant y bella com la qu'ha

servit pera pintar al Met y al Toni, y al Nasi, y á la Rita y á la Maleneta... y á la Quimeta, que volia quedar-se ab lo seu home y que'l seu home rebutjá, y á la pobra Bel que tardá tant á confessarse del seu tracte ab lo doctor Ramón; si las notas tendras, gayas del futur llibre son tan justas de to com las notas dramáticas, feréstegas del llibre d'ara, tindrem la satisfacció de que tothóm proclami que la persona que sento tantíssim no haver coneguda al golf de Rosas (torno al meu plorícó) es la personalitat qu'en eixas ratllas de patriòtich entussiasme ara senyalo á l'atenció dels qui, massa distrets, potser no se'n adonarian de que la nostra mare Catalunya, sempre feconda, com pera consolarnos de la mort d'un gran poeta, d'un gran esperit, n'infanta d'altres.

J. PIN Y SOLER.

SIMBOLISME DE LA TETRALOGÍA WAGNERIANA

En l'obra de Wagner poden apreciarse diferents símbols, ja s'estudihi en conjunt, ja en cada una de sas parts.

La lluyta per la possessió del Or (símbol de las miserias humanas, de las passions baixas y dels goigs materials) en contraposició als que sols desitjan ésser felissos per l'Amor (goig ideal, essencia de l'ànima, font eterna de vida) atravesa tota l'obra, dividint els personatjes en dos grupos. El dels que sols desitjan conquerir l'Or y ab ell el domini material del món, renunciant al Amor qu'es la condició imposada per assolir el poder (Alberich, Fafner, Hager, etc.), y'l dels que despreciant las riquesas falsas y finitas del Or, buscan (ab més bon sentit) la seva felicitat en l'Amor, qu'es en la Terra l'únich recort que'ns ha quedat del Paradís. Siegmund y Sieglinda, y Siegfried y Brünnilda son en la Tetralogía la hermosíssima personificació dels sers qu'en aquest món hi veuen quelcóm més de lo que poden apreciar nostres sentits externs. La percepció intuïtiva de quelcóm més perfecte que la materia, fa que aquests personatjes cerquin fora del món material la satisfacció de sos desitjos supraterranals. Wotan (la Voluntat) cedeix la herencia del món á la enamorada parella: Brünnilda, la hermosa walkyria, y Siegfried, l'ignocent noy del bosch.

Apart d'aquest simbolisme grandios de la supremacia del Amor sobre tot lo terrenal y fins sobre las delicias paradisiacas del Walhalla, el superb castell dels deus, (Brünnilda en el *Capvespre* diu á sa germana Waltraute

que prefereix l'amor de Siegfried á tots els plahers del palau divi) y analisant l'obra en sas quatre parts, hi podem trobar símbols diversos. Vaig á citar-ne tres.

Las quatre estacions del any, poden veures perfectament reproduhidas en las quatre parts de que's composa la Tetralogía.

La primera (*L'Or del Rhin*) representaria l'Hivern. No es que s'hi vegin paisatjes nevats, ni rius glassats. Aquesta obra que, segons l'intelligent wagnerófil francès Mr. Lavignac, es el preludi de la inmensa sinfonia formada per las quatre obras que integran *L'Anell del Nibelung*, pot considerarse efectivament com la preparació, prólech ó preludi de l'obra sencera. Es el germen de las altras tres; germen que, com la llevor enfonzada sota terra, s' desenrotlla lentament en la foscor y entre mitj de las boyras del hivern. En *L'Or del Rhin* las idees d'ambició y d'orgull s'engendran en el cervell d'aquells deus, nanos y gegants, embolcalladas entre las ombras de la conciencia inquieta y temerosa per la terrible maledicció del nibelung Alberich. Las boyras també invadeixen la escena, y'ls deus se marceixen sense la hermosa Freia (deesa de la joventut), com els arbres del bosch quan se troban faltats de la vivificadora llum del sol. De totas las intrigas, amenassas, lluytas y crims del Preludi, ne surtirán las altras tres parts de l'obra com de las entranyas de la Terra n'ixen las plantas que s'hi amagaven en embrió durant l'hivern. Cap al final del Preludi las boyrinas van condensant-se més y més, fins que brolla d'entre ellas el llamp aterrador. Els odis acumulats desde'l principi farán també esclatar la tempesta en el cor dels personatjes. Per fi apareix com un raig d'alegria, entre mitj de la tristesa y de la malhauransa produhidas per l'espectacle de las lluytas entre gegants y deus per la possessió del Or malehit, la hermosa arcada de colors al cel, com á senyal de que s'acosta la feconda y alegre *Primavera*.

El símbol es perfecte. El cor sembla aixamplarse al sortir de las tenebras del Prólech, ahont sols ha pogut contemplar ambicions, lluytas, crims y desgracias. El símbol de la Primavera podem trobarlo en la segona obra de la Tetralogía, *La Walkyria*, sobre tot en el primer acte.

El grandios esclat passional de Siegmund y Sieglinda extasiats en la contemplació de la hermosíssima nit de primavera que sembla invitar á tots els sers á estimarse, es com l'allau de sava qu'ascendint impetuosament pel tronch de la planta desde las arels ahont jeya retinguda per l'hivern fins á las més petites brancas, se converteix en flors hermosas y de perfumada aroma al sentir el dols y ubriagador bes de la florida Primavera. L'encís de la Naturalesa mostrant sas bellesas humanas y boscanas, fa naixe en el pit

dels bessons l'ardenta passió qu'atiada per la furiosa persecució d'Hunding, l'ultratjat espós, y la proximitat del perill, s'havia de convertir més tart, al arribar l'estiu, de magnífica flor en riquíssim y saborós fruyt (Siegfried).

Al naixe aquest comensa l'Estiu. Tot es alegria, forsa y vida. D'aquellas radiants y xamosas flors (Siegfried y Sieglinda) n'ha eixit un dols fruyt, ple de robustesa y de sava pura y verge. Las flors moren avans de surtir el fruyt, y per'xò'ls enamorats y desgraciats pares de Siegfried moren avans de que naixi aquest. Malaguanyada parella destrosada pel vent de la desgracia y de la fatalitat! Siegmund y Sieglinda son bessons, com de una mateixa planta ne surten els dos sexes que més tart s'han d'unir pera formarne una de nova. Siegfried es la encarnació del vigor y la fortaleza del cos, junt ab la puresa y la innocencia del ànima. Es el sol abrusador del estiu que brilla en una atmósfera de tranquil·litat y de pau. Las tempestas del estiu son terribles, malgrat sian molt breus. Els esclats de joya de Siegfried duran curts moments, mes portan funestas conseqüencias pera qui'ls sufreix. Lluyta ab el Drach, y li atravesa'l cor ab son glavi. S'enutja ab Mime, y'l fa caure ab cop mortal. Wotan intenta barrarli'l pas, y pert la seva llansa sagrada. Quan acaba l'obra, brilla ab tot son esplendor el sol lluminós, enlluhernant ab sos raigs daurats à la tendra y enamorada Brünnhilda, que reflexa la llum esplendent en sa armadura ferrenya de salvatje amassona.

Comensa'l Capvespre. El sol se'n va à la posta. Ve la Tardor. Llunyans pressentiments de mort enfosqueixen l'obra, y després d'un raig momentani de gran claror (segona part del Prólech), el sol va cayent ràpidament cap à la mort. Aquell fruyt tan hermós d'aquells amors tan sublimes, va perdent son vigor fins à morir en mans de Hagen. Al final de la Tetralogia l'acció's troba exactament igual qu'al comensament. Després de la tardor torna l'hivern, seguint sempre l'eternal cercle dels anys y dels sigles.

Altres símbols tanca sens dubte'l sentit profundament filosòfic de la gran obra de Wagner. Els quatre elements de la Naturala poden véureshi perfectament dibuixats

en cada una de sas quatre parts. L'aygua es l'element predominant de *L'Or del Rhin* (fons del Rhin, boyras, pluja, arch-en-cel, etcétera.) La *Walkyria's* pot considerar com la representació de totas las miserias, lluytas, y desgracias que tenen lloch sobre la terra (boscos, montanyas, habitació humana, etc.) Llum, aucells, remors misteriosas, veus del bosch, ecos, etc... tot en *Siegfried* ens fa pensar en la subtileza del ayre com subtil es el pensament de Siegfried, l'ànima de Brünnhilda, el foch que la rodeja y'ls seus amors puríssims ab l'héroee; y fins la figura ideal d'Erda'ns apareix com una visió fantàstica rodejada de misteriosa llum blavenca. El foch es el factor principal de las nombrosas catàstrofes del *Capvespre*. Ell crema'l cadavre de Siegfried, el cos de la infortunada Brünnhilda y son fidel Grane. El grandió castell dels deus (obra de la forsa servint per cobdícia al orgull) també es destruhit pel foch purificador qu'aniquila'l poder etern consagrat à l'ambició (Wotan).

Las quatre épocas de la Historia poden véureshi també marcadas en las tres jornadas ab prólech de la incomparable Tetralogia wagneriana. La mitologia ò prehistoria (*Or del Rhin*) ab sos personatjes fantàstichs (deus, gegants, nanos y ondinas) y sos fets extraordinaris (pas del Rhin per l'arch-en-cel vers el Walhalla), es l'origen ò naixement de la llegenda (la *Walkyria*) barreja de personatjes y fets reals (amors de Siegmund y Sieglinda) y d'altres maravellosos y no històrichs (encantament del foch, Wotan, las walkyrias). Un periode més avensat de la Historia es la tradició, que conta fets reals però exagerats y desfigurats pel pas à través de las generacions (gestas de Siegfried). Per fi tenim la veritable historia (*Capvespre*), ahont ja tots els personatjes y'ls fets son no solzament reals, sinó relativament pròxims, y dels qu'encara se'n guarda algún vestigi (dinastia de Gibich, historia d'Alemanya).

Quànts y quànts més símbols podriam trobar encara en la immensa y maravellosa obra *L'Anell del Nibelung*, una de las més grans é imponents d'en Wagner!

ANALI PRIM.

Massanet de la Selva, 22 octubre 1902.

TARDOR

Ni ha sortit el sol ni un aucell he vist;
plujós y negrench el cel está trist,
y l'ayre pel fanch rabeja las fullas
cantant son enterro.

Anant pel passeig aquest dematí,
el cant de tristor m'ha fet estremí...
Els arbres també gronxant s'estremían
ohint sas absoltas.

Allà al lluny, el mar també entona'l cant...
Irónich y fret empeny bramulant,
rugint de despit al peu de las rocas,
sas onas gegantas.

Pels vols del passeig, dessota un portal,
he vist pidolant à un pobre malalt,
els ulls enfonzats, més groch que la cera...
Tardor malehida!

JAUME TERRÍ.

ATAVISME

El tenia al meu davant al diable del baylet qu'havia fet la maldat, n'ús las esgarrinxades cametas eixint de las calsas apedassadas, ensenyant el pit emmorenit pel sol entre'ls estrips de la descolorida camisa; y avensava el capet petitó, ple d'embulladas trocas rojas com d'aràm filat, y m'escoltava com qui sent ploure, arrufant el nas y bellugantse tot ell, frisós pera fugir del meu enutjós sermó.

De bona gana li hauria donat una estirada d'orellas, mes el veyá encara tan xiquet, que'm feya llástima.

Sos ullets rodons, d'una negror plena d'esurnas, tenian quelcóm de la fosforescent mirada dels felins; guaytavan el niu trossejat que jeya al mitj del caminal ab els ouhets verdosos trencats, tacant la pols blanca. De tant en tant el baylet aixecava'l roig caparró pera enlayrar un esguart de crudel victoria envers l'atribulada parella de pinsans que giravoltavan entorn del esbarzer ab desespero, cercant el niu dels seus amors, el dols y tebi bressolet de sos petons de primavera, poch avans protegit per las altas y espinosas brancas, ara destruhit ab maldat inconscient per un racional de sis anys.

—No toquis may més cap niu!—li anava dihent jo, sachsejantlo pel bras.—¿Que t'agradaria á tu que't prenguessin la teva casa, y no sapiguessis ahont anar á dormir á la nit? Donchs els nius son las casas dels aucells, ¿ho sabs?—

La mirada del menut se creuhá ab la meva, obri la boqueta rosada en la que hi trontollava entre las dents de llet una desvergonyida rialla, feu un esforç, y se m'escapá d'entre las mans, devallant cap al poble camps á travers...

Quin cel més bonich el d'aquell dia d'octubre! Semblava una inmensa turquesa cuberta de fi vel d'or. El niu jeya entre la pols; un aixám de moscas s'abatia sobre'ls ous trencats, y á dalt els pobres aucellets xisclavan tristament, batent las alas, sense niu, sense fills que covar...

Allá baix, atravessant las Casadas, el petit butxi se'n anava alegroy, fentme ganyotas y mostrantme de lluny un ou sencer que s'havia amagat á la pitrera.

El cel ha cambiat de color. El dia es gris y trist. Els falziots passen xisclant una cansó de tardor que corprén. Las vinyas vestidas d'or y porpra estenen els brassos esllanguits sobre la mare terra. Els arbres se despullen pera cubrir ab un mantell de torradas fullas las darreras margaridoyas del estiu que treuen els capets entre mitj del herbey.

Aprop de la darrera casa del poble, alegroya poch's dias avans ab sa frondosa parra al enfront, s'hi veu tot de gent aturada.

—¿Qué hi há á casa l'Antón Serra?—de-mano al peó que trenca flemàticament las pedras aprop de la cuneta.

—Li embargan els mobles y la casa, senyor.

—¿Y cóm ha estat aixó?

—Ja veurá... las malas anyadas, la malaltia del avi, l'haver d'anar el noy á soldat, una criatura cada any, ara fa quatre mesos l'Antón trencarse'l bras... ¿qué volia que passés sinó haver d'anar á raure á mans d'en Mundo?... La cosa no podia acabar d'altra manera... Aquest malehit jayo es la perdició del poble. No'n fa poch's d'anys que la tenia ullada la caseta del Antón!... Encara suho de pensar lo que vaig patir quan vaig haver d'enmatllevarli aquells vint duros, allavors de la bessonada de la dona...—

M'atanso á la casa. Tristíssim espectacle'l d'aquells homes treynt un á un els trastos de la familia á fora de la llar, ahont cada un hi tenia'l seu lloch é hi feya'l seu servey á n'aquells infelissos, que s'anavan á trobar al vespre sense teulada, sense llit, sense pa...

Els vehins curiosos s'ho guaytavan, els uns ab cara de llástima, els altres ab esguart d'indiferencia. A l'altra banda del camí unas donas bregavan pera endursen la partera, quin semblant esgroguehit, ple de tristor, feya més angunia contrastant ab la blancor del estrenye-cap y ab la foscó del mocador que la embolcallava á n'ella y al infantó agafat al pit.

Tot de maynada la voltava, mes ella no reparava en ningú, fits com tenia'ls ulls en aquell pobre home assegut al marge, que apoyava'l front en l'única má que li quedava, puig li mancava'l bras dret; en aquell home inútil pera'l trevall, aclaparat per la feixuga congòixa d'aquell acte brutal precursor de mi-

serias espantables, de dolorosas horas de desespero y d'impotencia.

Sota l'emparrat, asseguts al ascón hi há l'agutzil, que té un paper á la má, y al seu costat un home vell de rostre repulsiu, quin cabell roig ix per sota la bruta barretina morada: aquest es l'usurer, en Mundo, sens dubte.

Pres d'un sobtat desitj que'm domina, parlo ab mon amich el secretari del poble, que's troba entre la gent.

A la poca estona sento que diu en Mundo girantse cap á mi:

—Vuytanta duros de capital, y entre rédits y costas trescents seixanta duros, y encara hi perdo diners.—

La xifra no es pera la meua butxaca. Un sospir de fonda pena surt de mos llabis. En va procuro apartar la vista dels ullets del vell usurer...

¿Hont he vist jo una semblant mirada negra, negra, plena d'espurnas lluhentas, mirada de feli entré pestanyas rojas?...

De sobte una veuheta de criatura y una parla palissota's fa sentir aprop meu. Un baylet tot espellingat, petit y bufó, ab el caparró rublert de caragols d'arám filat, se fica entre las camas del usurer.

—Avi, vull alló!—li diu senyalant ab la má moreneta un cantiret de terra blanca tot ple de coloraynas...

El destructor de nius es el net d'en Mundo.

Encara'l cel vesteix de gris, y xisclan els falziots allá dalt. La llar, la dolsa llar del trevallador resta desfeta, y'ls desamparats ploran el niu perdut assentats al vorer del hospitalari camí.

L. ESCARDOT.

REVISTA DE REVISTAS

Nuestro Tiempo, de Madrid, en son darrer número publica, entre altres articles, *Nicolás Salmérón*, per Urbano González Serrano; la continuació de *Recuerdos de mi vida*, per S. Ramón y Cajal; *La política internacional de España*, per Genaro Alas, y *Federico Rubio y su labor social*, per Salvador Canals.

Revista Luliana, de Barcelona, números 12 y 13. S'hi llegeixen interessants articles com *Ortodoxia y sistema de las doctrinas del beat Ramón Llull*, per mossén Salvador Boixé, *Iconografia luliana en Mallorca*, per el doctor Matheu Gelabert, y *Una profanació*,

de mossén Joan Avinyó, referintse al desgraciat estreno de l'obra d'en Joaquim Dicenta *Raimundo Lulio*, en quina veritablement se vol profanar de la pitjor manera la gran figura del beat filòsof mallorquí. Ademés hi há una poesia de Geroni Rosselló, y *Reflexions sobre'l llibre de Llull «Arbre de Filosofia d'Amor»*, per Alfons Par.

Revue Franco-Italienne et du Monde Latin, de Nàpols. Publica remarcables treballs de V. A. Urechia, Gaëtan Richard, Nonce Casanova, Georges de Champdoré, Pérez Guerrero y altres.

Hojas Selectas, de Barcelona. Bonichs grats é interessants articles conté aquesta amena revista, entre altres que no citém, *La antigua ciudad de Praga*, d'Arturo Symons; *El cementerio de Pisa*, per Antoni Garcia Llansó, ab reproducció d'alguns frescos y algunas fotografias de la festa major de Barcelona y de la Exposició d'Art Antich.

L'Européen, de Paris. Publica en sos darrers números *L'Espagne depuis la Restauration Bourbonniene*, per M. Père-Siefert; *Les primitifs flamands à Bruges*, per M. Virgili Sosz; un treball de Marcel Collière parlant de Zola, y un curiós solt respecte *Le garçon de bureau d'Edgard Poe*. Ademés, en son número 43, M. A. Juvé de Bulloix parla del dia 11 de setembre de 1714 á Catalunya.

Mercur de France, de Paris. En son número d'octubre publica varis treballs de Léon Bloy, y ademés *Essai sur la poésie arabe*, per Ferdinando de Martino; *L'exposition de Bruges*, per Charles Merki, y la corresponent revista del mes. En son número del novembre publica una enquesta respecte á la influencia alemanya; *La vie de Barbey d'Aurevilly*, per Remy de Gourmont, etc.

Arquitectura y Construcción, de Barcelona. Aquesta revista publica treballs de E. M. Repullés, M. Vega y March, J. Agapito y Revilla, y de nostre amich J. Pujol y Brull. També publica varias reproduccions d'alguns monuments arquitectònics.

La Veu del Montserrat, de Vich. *L'acció dels catòlics*, per Pere A. Salada; la continuació de las *Noticias d'en Serrallonga*; *Una representació del Sagrat Cor de Jesús del segle xiv*, per M. Gudiol y Cunill; un article sobre E. Zola, de mossén Avinyó, y altres.

Revue Hebdomadaire, de Paris, números 43 y 44. Son molt remarcables els articles titulats *Nostradamus et ses prédictions*, per M. Léon Charpentier; *En Irlande* (ab grats); *Agnès de France, Impératrice d'Orient* (suite et fin), per M. Louis du Sommerard, y varias poesias.

La Rassegna Internazionale, de Roma, (1.er octubre). *La Specola Vaticana*, ab ilustracions, per Guido Aureli; *La Biblioteche ambulanti*, per Ernesto Morelli; *Delinquente letterati*, per G. Stiavelli; *Uomini e fatti della*

vita italiana, per Luciano Zúccoli; *Cyrano Maggi non e Cyrano de Bergerac*, per Giulio Astori; *Esperimenti anarchici*, per Vitaliano Ponti; *Cronaca Internazionale*, etc., etc.

La Lectura, de Madrid. Entre altres, porta un article de don Miguel de Unamuno, *La cuestión del vascuence*; *La arquitectura española contemporánea*, per Vicente Lampérez y Romea; *El paquete*, per Juan de Cámara; *Crónica internacional*, *Notas bibliográficas*, etc., etc.

La Revue Provinciale, de Toulouse. S'hi llegeixen en aquesta simpàtica revista un article d'en Marc Lafargue, *Les Poètes du Midi*; una poesia de l'Henry Muchart, *L'Ame Catalane*; *Le Roussillon*, per Marcel Lami; altre de Marc Frayssinet, *Paul Bourget sociologue*; *Lettre à Paul Souchon*, d'Albert Vidal; *Méditation*, per M. Frédéric Saisset, y altres treballs de Octavi Uzaune, Pigasse, Sauvy, etc.

Album Salón, de Barcelona. Interessant es aquest quinzinari, que conté hermosos grabats reproduhint obras de Torres Fuster, Borrell, C. Vázquez, Enrich Serra y altres; després publica un text nutritiu y algunas vistas de la festa major y un retrat de la artista Iggus.

Ademés es interessant com sempre'l *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. La *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica-Barcelonesa* conté treballs com els de M. R. de Berlanga y el de Mme. Mas, y *Bandolerismo en los siglos XVI y XVII*, per Joan Segura, pbre. *Catalunya Artística* es recomanable també, com *Hispania*, totas aquestas de Barcelona. *Vida y El Autonomista*, ab bonicas fotografias, aqueixas de Girona. *Le Journal des Pyrénées-Orientales*, de Perpignan; la seria revista *Le Ménestrel*, de Paris; *Præco Latinus*, de Philadelphia, que ab son darrer número's despedeix de sos lectors; y també es remarcable la revista *Novy Kult*.

A més, hem rebut *España Cartófila*, *Revista Homeopática-Catalana* y *Revista Homeopática*, de Barcelona; *Revista del Centro de Lectura*, de Reus; *Boletín de la Biblioteca-Museo-Balaguer*, de Vilanova y Geltrú; *Euskalduna*, de Bilbao, y *La Alhambra*, de Granada. També es remarcable, com tots, el darrer quadern de *Materiales y Documentos de Arte Español*.

X. VIURA.

NOVAS

Pera'l diumenge vinent, dia 16, està anunciada la celebració del Consell general de representants de la *Unió Catalanista*, que hagué de suspendres per disposició governativa quan s'intentá celebrar á son degut temps, en el passat mes.

Ja han anat al Congrés el senyor Alba en representació de la «Unió Nacional», y'l senyor Rusiñol en nom dels regionalistas catalans. Un y altre han parlat, exposant el propòsit d'abdos partits d'anar de comú acord pera obtenir la descentralisació desitjada, y han advertit que la «Unió Nacional» s'aturará allà hont li convingui en aqueix camí, mentres que'ls regionalistas anirán fent via tan enllà com puguin, en son afany de recabar pera Catalunya l'autonomia política y administrativa.

Per de prompte en Rusiñol ha tingut ocasió d'exposar alguns dels agravis inferits á Catalunya pels delegats del poder central, y aixó ha donat lloch á que se li digués que la bandera espanyola, quin valor ningú rebaixa, es superior á la catalana. El portar la qüestió á semblant terrenó's sembla tan inoportú com inoportuna va semblar en els darrers Jochs Florals, segons ha dit el mateix Rusiñol, la imposició insólita de l'autoritat militar de Barcelona. Se tracta d'excitar amors propis, de posarlos en pugna y, en una paraula, de fer obra de veritable separatisme en aqueix Madrid ahont no fa gayre temps ja's tolera qu'algún periódich estampés la frase criminal de «Mori Catalunya». Ja es massa vell aqueix sistema dels mal intencionats y dels curts de gambals que molestan l'esperit catalá baix pretext de defensar la unitat espanyola, may atacada pel Catalanisme. Sense trencar el respecte á Espanya ni á sa bandera, las ideas catalanistas son ben enlayradas per cert dintre'l concepte de patria, y sa propaganda es ben legal; y si cada espanyol vegés com nosaltres en la seva regió la mare propia, la mellor *perque es la seva*, y com á tal la estimés ab el justificat egoisme de tan justificat amor, en tal cas Espanya, com á societat positiva y perfecta, com aplech de nucleus lligats ab vincles racionals d'amor y de prohíme, estaria á mellor altura dintre'l concert dels Estats progressius que tenen cabal conciencia de la dignitat humana y de la vera llibertat.

No extremém l'argumentació, porque fora cas de no acabar si tractessim de convence á tot un general, el general Segura, qu'es qui va parlar de las banderas. Aqueix senyor, qu'encara está á tres quarts de quinze en lo referent al concepte de patria, y que á tall de soldat deu voler las patrias inconsútils, talladas á dret fil, y llisas y rasas com la closca d'un soldat ras, no pot capir qu'en la patria hi hagi res desigual, no pot comprendre nostra afició per las irregularitats de la linia curva, qu'es la que predomina en naturalesas ricas com la del accidentat terror catalá. En Segura (Deu li asseguri l'enteniment) está per la linia recta, per l'uniformisme qu'es la negació de la forma, per un patriotisme nivellador y xorch, per la igualtat de la mort; y nosaltres, espanyols com ell y patriotas bien en-

tendidos encara qu'ell no'ns sàpiga entendre, estém per una desigualtat qu'es més vital perquè es la positiva y veritable base de germanor entre pobles y homes. Com á base pera fundar families calen sexes diferents, ¿no es això? Donchs ja ho veu còm en la diferenciació està la vida, y còm es natural que nosaltres estiguem per la diferenciació. ¿No ho entén? Per la *diferenciación*, que á ningú rebaixa, puig cadascú val per lo que val dintre del comú.

En cambi en Moret, qu'es un gat dels frares, va contestar á n'en Rusiñol qu'això de l'autonomia política que desitjem ens portaria al separatisme, y com qu'ell ja ho coneix que no'ns convé, sols està per l'autonomia administrativa, y això segons y còm. De moment volgué, no obstant, demostrar son amor á la descentralisació qu'ha de vigorisar els elements constitutius de la Espanya, oferint que manaria als governadors de Catalunya l'aprobació de tots els reglaments ó estatuts de societats catalanistas redactats en català, ab tal que s'acompanyés á sa presentació una copia en llengua castellana.

¿No troban que se li pot dir *Moret el Magnánimo*, més á més havent fet aytal concessió trobantse'l ministeri en vigílies de crisis?

En una exposició que'l Capítul Catedral de Vich ha elevat al Sant Pare pregantli que no se suprimeixi'l bisbat de dita població, s'alega l'antiguitat del mateix y's citan els noms de Balmes, Claret y altres vigatans qu'han pertenescut á aquella diócesis y li han donat gloria.

El senyor Vallés y Ribot, en el darrer número de *El Federalista*, fa molt oportunes observacions sobre aquest assumpto, dihent entre altrás cosas que «el Capítul de Vich ó no havia de citar á ningú al recordar els grans sacerdots fills d'aquell tros de la terra catalana, ó no podia deixar d'anomenar á mossén Jacinto Verdaguer.»

En un tot conformes.

La passada setmana's celebrá á Bilbao la vista de la causa incoada contra'l quefe dels nacionalistas bizcaitarras en Sabi Arana, autor d'un cablegrama al president dels Estats Units en que's manifestava que si Europa hagués seguit igual conducta que la observada per la República Nortamericana concedint á Cuba sa independència, el poble basch gosaria avuy de sas llibertats. En la vista'l senyor Arana's declará autor de dit cablegrama, com s'hi havia declarat en totas las anteriors declaracions sens entendre ab això haver atentar en res á la integritat de la patria, y en conseqüència'l jurat doná veredicté d'inculpabilitat y'l tribunal fallá l'absolució. Es de celebrar aquest acte de justicia.

Moltas societats catalanistas han enviat al

senyor Arana sentits telégramas de felicitació.

El passat diumenge inaugurá la Filarmónica, que dirigeix el mestre Crickboom, en el teatre de Novetats, la serie de concerts de la present temporada. El mestre y'ls músichs á sas ordres foren molt aplaudits.

Hem rebut un fascicle contenint el text de una conferencia llegida per don Estanislau Aranzadi en el «Centre Basch» de Bilbao, el día 28 de febrer ultim, conferencia que's titula *Reconstitución del pueblo euskaldun en la reconstitución de la lengua*. Notabilissim es aquest treball del senyor Aranzadi, qu'ab un entussiasme sense limits per la seva patria y ab una argumentació sòlida y vibrant, demostra las iniquitats del centralisme absorbent que's nodreix á costa de la vida regional, y lo ridicul y estéril de la tasca dels qu'en nom de la llibertat y de la germanor universal proclaman un uniformisme incompatible ab la vida particular dels pobles, que baix cap concepte deuen acceptar el suicidi, com ja l'están acceptant al consentir qu'en escolas y llochs oficials, servey militar y fins en el si de las families, se parli y s'entronisi una llengua que no es la seva; y la llengua euskera, en tant, es ridiculizada estúpídament pels inmigrats imbécils que no saben pronunciarla, y pels aspirants á sabis, aquella mena de genteta que tant abunda y que considera un salvatge al qui parla un idioma qu'ell no entén. El senyor Aranzadi dirigeix una crida vehementíssima al poble basch fent veure la gran necessitat que hi há de que no acabi de deixar perdre la seva parla antiquíssima, principal agent de reconstitució de la rassa, y senyala'ls medis que cal emplear pera lograrho. Y de que no va desencaminat el senyor Aranzadi, n'es una bella prova Catalunya, qual renaixement literari, vinculat en sos Jochs Florals, tan gran esclat de vida ha produhit y tant preocupa als embrutits governs centralistas, quinas malas arts anirán perdent en forsa tant com vagi guanyant en vitalitat la vida regional, primera base de prosperitat pera tot Estat ben constituhit.

La casa editorial B. Rodriguez Serra, de Madrid, ha aplegat en un petit volúm els tres articles d'en Joan Maragall titulats *El sentimiento catalanista*, *Trágico conflicto* y *La Patria Nueva*, y publicats respectivament en el número de janer de la revista de Madrid *La Lectura*, y en els números del *Diario de Barcelona* corresponents als dias 4 y 11 de setembre ultim. L'editor explica'ls lloables móvils que l'han impulsat á donar á llum aquests articles, manifestant sa conformitat ab en Maragall quan diu que'l moviment catalanista s'ha de fer coneixe á tothóm, perquè sols aixis, y ab la bona voluntat de

tots, podrà convertir-se en una de las principals foras regeneradoras d'Espanya. Com apèndix se publica al final d'aquest llibret una síntesis del programa de Manresa.

—
Altras publicacions rebudas:

Acta de la sesión inaugural del curso de 1901 á 1902, celebrada'l dia 27 de janer de 1902 en l'«Institut Médich-Farmacèutich» de Barcelona. Forma un quadern de més de 70 pàgines, en el que hi figura una brillant memoria-ressenya dels treballs realitzats per dita corporació durant el curs de 1900 á 1901, llegida pel secretari don Agustí Prió y Llaberia.

En el número del setmanari *Correo de México* corresponent al 6 d'octubre prop passat, que'ns ha sigut remès, y baix el titol de *Catalanofobia*, hi hem llegit un valent article en que's defensa al Catalanisme dels insidiosos atachs d'un de tants *quidams* com abundan no sols en la *meseta central* d'aquesta pobra Espanya, sinó també en aquelles llunyas terras que de la Espanya vella reberen l'empelt: un tal Desiderio Marcos, que per lo que's veu es un *hidalgo* dels de *buena cepa*, capàs, si'l deixessin fer, de fusellarnos á tots els catalanistas com á traidors, de cremarnos y de ventarnos després las cenbras. A n'aquest senyor el *Correo de México* li canta unas quantas veritats respecte d'Espanya y de Catalunya, demostrant son coneixement de la importancia que revesteix el moviment autonomista dintre l'Estat espanyol, per més que pesi á tots els *hidalgos* d'idees rancias. Nostra enhorabona al *Correo de México*.

ELS JOCHS FLORALS CELEBRATS.

Per fi s'ha pogut celebrar nostra gran festa dels Jochs Florals. No ha tingut lloch dintre de territori espanyol, perquè'ls governs lliberals (!) que patim son tan hospitalaris, que desamparan els drets delas regions. Per'xó l'Estat francès, que també's precia de patriota y de lliberal, ha amparat aqueixos drets, y'ls Jochs Florals s'han celebrat més grandiosament que may, y la llengua dels nostres avis, el verb de nostras reivindicacions, pera ressonar millor s'ha refugiat en el cor de l'antiga nacionalitat catalana, en el grandios palau de las montanyas cantadas pel colós de la Poesia patria y habitadas pels catalans d'Espanya y pels catalans de Fransa, qu'aixís anomenava'l gran Verdaguier als habitants d'una y altra banda del Pirineu.

En aquests moments de joya no volèm insistir en consignar lo vergonyosas que resultan pera'ls governs espanyols las coaccions ab que volen aclaparar nostre idioma, quan no fa gayre qu'en l'Estat vehi fou declarada oficial la parla de Provensa en la comarca en

que's parla. Sols hem d'eleva nostra salutació al digne catalá senyor Carselade du Pont, bisbe de Perpinyá, qu'al prepararse á bastir novament l'antiquissima basilica de Sant Martí de Canigó, ha volgut agermanar á la seva fe'l seu patriotisme, y ha elevat ab sos brassos com nova hostia'l verb catalá, purificantlo entre'ls cims nevats dels estigmas ab que l'havian volgut envilir en la terra baixa'ls que no entenen la gran bondat y suprema hermosura de las aspiracions que traduheix.

No'ns queda espay pera ressenyar la festa, puig las primeras noticias que d'ella envian els redactors de JOVENTUT que hi han assistit, ens arriban al entrar en máquina aquest número. La premsa catalanista diaria ja informará á nostres lectors degudament. Consignarém tan sols els següents datos.

Foren aclamats ab entusiasme monsenyor Carselade, qui pronunciá un notable y patriòtic discurs; en Francesch Matheu, president del Consistori, en son parlament vehementíssim escrit en vers; en Joseph M.ª Roca, president de la *Unió Catalanista*, que feu esclatar alhora en crits y en llágrimas d'entusiasme; y en Brossa y Sangermán, al llegir sa notable memoria. La Flor Natural la obtingué en Miquel Costa y Llobera ab sa poesia *Creixensa*, que fou llegida pel senyor Picó y Campamar. La filla d'aquest, na Concepció Picó de Puntí, fou nombrada reyna de la festa y ocupá, entre grans aplaudiments, el setial á ella destinat.

També fou en Costa y Llobera qui guanyá la Englantina ab el poema *La deixa del geni grech*. L'autor fou proclamat mestre en Gay Saber.

La Viola no s'adjudicá. Els demés premis y accésits foren guanyats pels senyors Carner, Bori y Fontestá, Ubach y Vinyeta, Rahola, Ruyra, Sala y Bofill, y Planas y Font, qu'obtingué'l premi ofert per JOVENTUT.

Totas las poesias que's llegiren foren xardorosament aplaudidas. A la festa hi assistiren uns tres mil catalans.

Monsenyor Carselade rebé un entusiasta telégrama del doctor Torras y Bages, bisbe de Vich, felicitantlo pel gran acte degut á sa iniciativa y confiantli la bandera del comte Guifre, que fou portada montanya amunt per un aplech de rossellonesos y victorejada ab entusiasme. Ha pogut, donchs, ésser aclamada nostra bandera en el si de l'antiga Catalunya, però fora d'Espanya, país ahont tot se congria contra la llibertat. La nostra llengua, esclavizada al pla, ha sigut senyora á la montanya; y cada dia serán més els que la parlin, y á no gayre tardar no s'obrirá una boca si no es pera reclamar la llibertat y l'autonomia que li calen á Catalunya pera ésser tan gran com se mereix.